

Offentlig diktering av forskningsresultater?

Oppsummering av spørreundersøkelse til Forskerforbundets tillitsvalgte i instituttsektoren

Forskerforbundet sendte en henvendelse til samtlige forskningsinstitutter der vi har lokallag, (52 stykker) umiddelbart etter Aftenpostens oppslag om statlig forsøk på påvirkning av forskningsresultat i forbindelse med en forskningsrapport utført av SINTEF (Ose-saken). Vi refererte til saken og spurte tillitsvalgte følgende spørsmål:

"Kjenner du til tilfeller av tilsvarende ved eget institutt, der offentlig oppdragsgiver har forsøkt å påvirke resultater/konklusjon i et forskningsoppdrag?"

Per 8. desember har vi fått svar fra 28, og av disse svarte 11 forskningsinstitutt bekreftende på spørsmålet. Legger vi til SINTEF, som dannet utgangspunkt for saken, men som derved ikke har svart på denne henvendelsen, så står vi med 12 av 29 institutter hvor tillitsvalgte kan vise til situasjoner hvor forvaltningen har forsøkt å diktere oppdragsforskning. Det kan dog være grunn til å anta at blant de som ikke har svart er det flere som har opplevd problemstillingen som mindre relevant (Nei-svar) enn blant dem som har svart. Av tilbakemeldingene ut over Ja/Nei kan vi fastslå noen tendenser eller hovedfunn:

- Ved 12 av 29 forskningsinstitutter (over 40 %) er man kjent med tilfeller hvor offentlig oppdragsgiver har forsøkt å påvirke resultatene. Men flere spesifiserer at det gjelder enkelttilfeller og ikke var gjennomgående for alle forskerne ved instituttet.
- De fleste peker på at innblanding ikke er så grov som presentert i Ose-saken, men snakker om føringer, kritikk av metoder og presentasjoner og påtrykk for å endre konklusjoner, gjerne i flere runder.
- Offentlige oppdragsgivere prøver ofte å gjøre bruk av konsulentkontrakter der de kan kontrollere om resultatene skal offentliggjøres eller ikke, selv i oppdrag som ikke er konsulentoppdrag og burde være underlagt forskningskontrakter.

Undersøkelsen gir ikke grunnlag for å avdekke omfang eller systematisk å skille mellom former for påvirkning. Men som eksempler på tilbakemelding kan nevnes:

- *De fleste offentlige - i alle fall statlige - oppdragsgivere er seg såpass bevisst skillet mellom forvaltning og forskning at det presset som de utøver (og det gjør de!) tar mer subtile former enn frontale angrep på funn og resultater.*
- *Ja, flere forskere her kjenner til problematikken, om enn ikke så direkte som dette oppslaget.*
- *Jeg jobber så tett sammen med departementet at det er mange "føringer" som gjør det vanskelig å svare med "ja" eller "nei".*
- *Offentlige oppdragsgivere utformer prosjekter slik at de får belyst temaer på en måte som mest sannsynlig gir de resultatene de vil ha, snarere enn direkte å diktere selve konklusjonen.*

Spørreundersøkelsen skjedde i fortrolighet og under den forutsetning at vi ikke bringer sakene videre uten å ha diskutert med de angjeldende. Derfor går vi ikke ut med institutt, personnavn eller sak.

Spørsmål til undersøkelsen kan rettes til rådgiver Jon W. Iddeng i Fagpolitisk avdeling.